

En orientering fra
Utenriksdepartementet

3

Politisk samarbeid

De Europeiske Felleskap

Utenriksdepartementet har fastsatt følgende
betegnelser og forkortelser.
(Den engelske forkortelse er gjengitt i parentes):

EF – De Europeiske Fellesskap (EC)

EØF – Det Europeiske Økonomiske Fellesskap (EEC)

EKSF – Det Europeiske Kull- og Stålfellesskap (ECSC)

EURATOM – Det Europeiske Atomenergifellesskap (EURATOM)

Politisk samarbeid

De seks vest-europeiske land, Frankrike, Vest-Tyskland, Italia, Belgia, Nederland og Luxembourg som fra 1. januar 1958 startet et fellesmarked seg imellom, har alltid siktet mot et mer forpliktende samarbeid også på det politiske og utenrikspolitiske plan. De politiske målsettinger har vært noe av et hovedmotiv for integrasjonsprosessen på det økonomiske felt. Men det syntes i første omgang mest praktisk å starte med de økonomiske saker.

Slik fikk man Kull- og Stålungionen i 1951, EURATOM i 1957 og Det europeiske økonomiske fellesskapet i 1958. Alle disse fellesskap bygde på et mer forpliktende samarbeid enn man hittil hadde vært vant til i internasjonal politikk. Nasjonalstatene gikk med på å gi avkall på en del av sin formelle suverenitet, for å kunne utøve den i fellesskap, på en måte man mente var mer reell. Den økonomiske integrasjon som dermed startet, viste seg å bli en suksess. Men den tanke som lå bak hos mange, om at dette samarbeidet automatisk også ville føre til en *politisk samling*, viste seg ikke å holde stikk.

Så snart Roma-traktaten trådte i kraft i 1958, begynte man imidlertid diskusjonene om et slikt politisk samarbeid. Men på det tidspunkt hadde det funnet sted en markert politisk endring i Frankrike, det landet som hadde vært noe av drivkraften i samarbeidet. President de Gaulle var motstander av at det overnasjonale element i Det europeiske økonomiske fellesskapet skulle benyttes også i det politiske og utenrikspolitiske samarbeidet. Han ønsket som alle de andre regjeringssjefer på kontinentet et nært samarbeid, men uten noen form for suverenitetsoppgivelse. Han lanserte sine egne idéer — hvor den suverene nasjonalstat var utgangspunktet — og som med et forenklet uttrykk er blitt kalt idéen om «fedrelandenes Europa».

Dermed startet en diskusjon blant de seks som til tider tok karakter av en veritabel strid. Virkelig avklaring fikk man ikke før topp-møtet i Haag i desember 1969. De hovedstrømninger som kom fram i diskusjonene mellom de seks landene i tiden fra 1958 og utover, hadde man kunnet registrere i hele etterkrigstidens Vest-Europa. Allerede like etter siste verdenskrig snakket man om «føderalister» kontra «funksjonalister».

Nye samarbeidsformer

De seks kontinentale land — og mer enn noe Frankrike — sto da for en *føderalistisk* idé om Europa. De ville lage en europeisk forbundsstat med felles-institusjoner av klart overnasjonal karakter. Storbritannia og de skandinaviske land, Norge, Danmark og Sverige, var derimot *funksjonalister*. De mente tiden ikke var moden ennå til å gi fra seg så meget suverenitet. De ville starte med et mer tradisjonelt regjeringssamarbeid som kunne skape de samarbeidsvaner som ville være nødvendige for eventuelt senere å gå inn i mer forpliktende samarbeidsformer.

Striden mellom disse to syn var tydelig både ved opprettelsen av OEEC (Organisasjon for europeisk økonomisk samarbeid) i 1948 og da man laget Europa-rådet i 1949.

Det politiske og utenrikspolitiske samarbeid var ikke berørt i Roma-traktaten.

Pendelen slår tilbake

Med de Gaulles maktovertagelse i Frankrike i 1958 kom den direkte motstand mot de føderalistiske idéer og overnasjonale prinsipper til å bli sterkere også innenfor det kontinentale Europa. Det var merkbart innen det økonomiske fellesskapet selv. Men mest konkret kom det nok til uttrykk i behandlingen av det framtidige politiske og utenrikspolitiske samarbeid.

Fouchet-planen

Spørsmålet kom opp i begynnelsen av 60-åra. I første halvår av 1961 ble det holdt møter både i Paris og Bonn om saken og i september laget man den såkalte Fouchet-kommisjonen. Den var oppkalt etter den franske sendemann i Danmark, Christian Fouchet. Han ble kalt til Paris for å lede arbeidet med en politisk samarbeidsavtale mellom de seks. Det var Frankrike som tok initiativet. Det var også de forskjellige franske forslag det kom til å stå strid om, for under de Gaulle var Frankrike nå blitt en nokså klar motstander av de føderalistiske idéer. Allerede i oktober 1961 la Frankrike fram forslag til en «politisk union». Det var den såkalte Fouchet-plan, som i virkeligheten var to planer med ganske store nyanser. Den har sin interesse også i dag, for mange av de idéer som de Gaulle her gjorde seg til talsmann for, finner man igjen i Davignon-rapporten. På det tidspunkt vakte de imidlertid stor strid.

Fouchet-planens første versjon foreslo opprettet et Råd for det politiske samarbeid. Rådet skulle behandle utenrikspolitikk, forsvarspolitikk og kulturelle spørsmål. Alle vedtak i Rådet skulle være enstemmige, det vil si at hvert land ville bevare full veto-rett. Her var det altså ikke engang noen tendens til noe overnasjonalt. Den foreslåtte avtale skulle tas opp til nyvurdering og eventuell revisjon etter 3 år.

I januar 1962 la de Gaulle imidlertid fram forslag til endringer som viste at Frankrike ikke støttet planen.

De andre fem land var innstilt på å godta planen. Dette til tross for at den altså manglet det overnasjonale element som føderalistene var så opptatt av å få med. President de Gaulles endringsforslag ble møtt med motstand og mistillit.

Etter et toppmøte mellom de Gaulle og Adenauer la Frankrike så i april 1962 fram en ny tekst, *den annen* Fouchet-plan, hvor det ble presisert at økonomiske spørsmål bare kunne diskuteres av Rådet under full respekt for de eksisterende institusjoner i Brüssel. Det var også en henvisning til NATO-samarbeidet, for å berolige de land som var engstelige for at de Gaulle ønsket gradvis å fjerne de seks landene fra NATO, gjennom et spesielt seks-lands for-svarssamarbeid.

De „store” og de „små”

Det var de små land som var mest opptatt av å få de overnasjonale tendenser utvidet. Det var derfor Belgia og Holland som var mest skeptiske overfor den annen Fouchet-plan. Under diskusjonene om saken skjedde det en politisk avklaring som det er verd å se litt nærmere på.

Føderalistene forsto gjennom disse diskusjonene, særlig med franskmennene, at det ville være umulig å få igjennom noen flere overnasjonale elementer i det europeiske samarbeid så lenge de Gaulle satt ved makten i Frankrike. Man erkjente nok også at de Gaulle hadde snudd de politiske strømninger på kontinentet, kanskje for mange år framover. Man måtte godta et rent tradisjonelt politisk samarbeid, siden det var det eneste som var politisk og praktisk oppnåelig i overskuelig framtid.

Men et tradisjonelt politisk samarbeid ville uvegerlig bety større innflytelse for de store land. Muligens ville det ikke direkte skje på de små lands bekostning, men i hvert fall til deres klare begrensning i forhold til systemet som ble praktisert i Brüssel. Dette var Belgias og Hollands syn. Men skulle man gi seg inn på denne tradisjonelle linjen, som de hevdet jo hadde vært forsøkt med så lite hell så mange ganger før i Europas historie, da mente Belgia og Nederland at betingelsen først var å få en *politisk balanse* inn i tingene, ved å få Storbritannia med som medlem både av det europeiske økonomiske samarbeidet og det politiske samarbeidet. Storbritannias første forhandlinger hadde på det tidspunkt allerede startet. På utenriksministermøtet i Paris den 4. april 1962 gjorde så den belgiske utenriksminister Paul Henri Spaak og den nederlandske utenriksminister Joseph Luns det klart at de ikke ville skrive under på den annen Fouchet-plan før forhandlingene med Storbritannia var fullførte og hadde ledet til britisk medlemskap. Dermed var det slutt på forhandlingene mellom de seks land om det politiske og utenrikspolitiske samarbeidet. At regjeringsforhandlingene ble brutt, betød imidlertid ikke at diskusjonene stanset. De gikk videre i nærsagt alle politiske fora og i massemediene. Og viktigst kanskje: spørsmålet om «den politiske målsetting» for de seks lands fellesskap var en underliggende faktor i de fleste andre spørsmål. Og det var en rekke andre saker som direkte kom til å oppta landene. Man fikk det dramatiske brudd i forhandlingene med Storbritannia i januar 1963. Noen uker senere kom den fransk-tyske samarbeidsavtale som overbevisende markerte forsoningen mellom de gamle fiendeland Tyskland og Frankrike. I 1964 og 1965 fikk man en krise omkring utøvelsen av det overnasjonale prinsipp i Ministerrådet og om Kommisjonens rolle, hvor Frankrike i en periode praktiserte den tomme stols politikk i Brüssel. Man slet i alle årene fram til 1969 med utarbeidelsen av den felles landbrukspolitikken og alle dens vanskelige problemer.

Praktisk samarbeid

Dette møysommelige, men høyst konkrete samarbeidet, hvor regjeringsrepresentanter av alle slag i årevis møttes til ofte ukentlige møter, hvor embetsmenn, eksperter og representanter for nærings- og interesse-organisasjoner ble ledet inn i direkte kontakt over landegrensene, det kunne ikke unngå å ha virkning på de seks land. Det ble gradvis utviklet et samarbeidsmønster som på mange måter fikk striden omkring «det overnasjonale Europa» kontra «fedrelandenes Europa» til å virke noe teoretisk. På den annen side førte samarbeidet også til erkjennelsen av at man ikke kunne begrense det til enkelte isolerte spørsmål. Statene ble mer og mer avhengige av hverandre og derfor av et utvidet samarbeid. *Hvilke* nye felter samarbeidet skulle omfatte, var det jo ikke enighet om. De forskjellige land — og også forskjellige kretser innen de enkelte land — prioriterte her forskjellige ting. Men stort sett var det enighet om at det var nødvendig med å bygge ut samarbeidet.

Nytt initiativ

Dette var situasjonen da Frankrikes nyvalgte president Georges Pompidou sommeren 1969 foreslo et toppmøte for å vurdere det hele. Møtet ble holdt i Haag den 1. og 2. desember 1969.

Man ble enige om en ny avbalansert plan for framtida, hvor de forskjellige lands måte å prioritere på ble tatt hensyn til. Finansieringen av den felles landbrukspolitikk og nye forhandlinger med søkerlandene Storbritannia, Irland, Danmark og Norge, var viktige elementer. Det var også beslutningen om å undersøke muligheten for å bringe det økonomiske samarbeid videre, gjennom en økonomisk og pengepolitisk union. Det politiske element kom også med. Alle vedtakene fra toppmøtet i Haag må sees i sammenheng. De utgjør et kompromiss og en samordning av de forskjellige strømningene i de seks land.

Spørsmålet om det *politiske samarbeidet* var dermed kommet på dagsordenen igjen etter 7 år. Toppmøtet i Haag gav de seks lands utenriksministre i oppgave å undersøke «den beste måten å skape framgang på, i spørsmålet om politisk samling», her det i kommunikeet. Det ble også der uttrykkelig sagt at saken skulle sees i «utvidelsesperspektiv». Det vil si at den skulle undersøkes med et europeisk fellesskap for øye hvor Storbritannia, Irland, Norge og Danmark var medlemmer, og flere nøytrale land eller andre EFTA-land også skulle være med i bildet.

Man merket seg at i dette spørsmålet om «politisk samling» ble ikke institusjonene i Brussel trukket direkte inn, slik som i de andre framtidssopplegg fra Haag. Allerede på undersøkelsesstadiet var dette altså en regjeringssak, på siden av de overnasjonale institusjoner. Man hadde trukket konsekvensene av situasjonen i de seks land. Arbeidet videre med denne saken måtte ikke sikte høyere enn til et utvidet regjeringssamarbeid.

Davignon-planen

De seks utenriksministre tok fatt på saken umiddelbart etter Haag-møtet og kom fram til at det var ønskelig å komme et steg videre med samarbeidet på det utenrikspolitiske området. De gav ekspedisjonssjefene i de politiske avdelinger i de seks utenriksministerier i oppgave å legge fram forslag. Arbeidet ble ledet av ekspedisjonssjefen for den politiske avdeling i det belgiske utenriksdepartement, *Etienne Davignon* — og rapporten som ble laget, har derfor gått under navnet Davignon-rapporten. Dens offisielle navn er imidlertid «Utenriksministrenes rapport om europeisk politisk samling».

Utenriksministrene sendte en rapport til statsjefene og statsministrene den 20. juli 1970. Men i de seks månedene som arbeidet og diskusjonene pågikk, kunne man igjen registrere de forskjellige politiske strømninger som i så mange år hadde lammet utviklingen på dette området.

Politisk „samling”

Forenklet kan man si at det var to hovedsyn som kom fram innen Davignon-komiteen. Denne gangen fikk de navnet «maksimalister» og «minimalister».

Maksimalistene la noe av hovedvekten på at Haag-møtets kommuniké i paragraf 15 i sitt mandat til utenriksministrene talte om «politisk samling».

Mandatet måtte derfor være å forberede denne «samlingen» på en gradvis og praktisk måte, ved å finne metoder og institusjoner som i etapper kunne lede til en felles utenrikspolitikk. Møtene måtte holdes ofte, og skulle ikke begrenses til utenriksministrene. Forsvaret måtte også kunne trekkes inn, siden det ofte var en viktig del av utenrikspolitikken. Hensikten med møtene skulle *også* være å forberede den europeiske samlingen. Man skulle starte med obligatoriske *konsultasjoner* mellom landene, for gradvis å gå over til en form for *bindende saksbehandling* som skulle være grunnlaget for en felles politikk. Først skulle man lage et permanent sekretariat. Senere skulle dette gradvis utvides på linje med de overnasjonale institusjoner man hadde i Brussel.

Minimalistene la hovedvekten på helt andre sider ved Haag-kommunikasjonen. De understreket at det bare talte om å søke etter måter man kunne gjøre framgang på i det politiske samlings spørsmålet. Det var ikke det samme som å lage «samling» på stedet. De så derfor på mandatet fra toppmøtet som noe meget mer begrenset. Og hva som var viktigst naturligvis: de var fast besluttet på å gå meget forsiktig fram og ikke gi seg i kast med omfattende planer. De mente det ikke var politisk dekning for noe slikt. De mente dessuten det ville være malplassert på et tidspunkt hvor andre land — og da spesielt Storbritannia — forberedte seg på å bli medlem. Disse søkerlandene hadde et berettiget krav på å kunne delta i så viktige beslutninger som store politiske planer ville være. Også denne gangen ledet Frankrike — nå under president Pompidou — an i bestrebelsene på å holde det overnasjonale element på avstand. Men denne gangen var striden ikke så hard som i begynnelsen av 60-åra.

«Minimalistene» ville ikke ha noen faste institusjoner. De ville at landene bare skulle konsultere hverandre på helt fritt grunnlag, for å se om de kunne nå fram til større enighet i internasjonale spørsmål. Men de ville ikke ha noen bindende paragrafer om at dette måtte skje.

Det var «minimalistene» som vant. Frankrike førte an blant dem, med Belgia og Holland som de klareste «maksimalister». Italia og Vest-Tyskland lå på forskjellige punkter i en mellomstilling. Det er imidlertid riktig å peke på at representanter for de to syn var å finne innen alle stater. På mange måter gikk diskusjonene på tvers av nasjonale grenser. Samarbeidet blant de seks var nå så grunnfestet at man faktisk kunne se overnasjonale politiske strømninger gjøre seg gjeldende.

Gradvis utvikling

Man skulle imidlertid gå praktisk og gradvis fram. Den 20. juli 1970 var rapporten ferdig og ble vedtatt på et utenriksministermøte i Brussel. Den ble oversendt til de seks regjeringer som godkjente den i løpet av sommeren. Den 7. september sendte utenriksminister Walter Scheel, som hadde formannsstillingen i Ministerrådet, rapporten til de fire søkerlandene for kommentarer. I november 1970 ble de vedtatte forslag satt ut i livet med det første utenriksministermøte i München, hvor utenrikspolitiske konsultasjoner startet mellom de seks land. Noen uker senere møttes de med søkerlandene for å orientere dem om sakene som var behandlet.

Landene bestemmer selv takten

«Utenriksministrenes rapport om europeisk politisk samling», eller Davignon-rapporten, består av fire deler. Først settes det nye samarbeidet inn i sin politiske sammenheng, deretter redegjør man for de praktiske sidene ved det, så ser man framover i tiden, og tilslutt klarlegges søkerlandenes forhold til dette samarbeidet i tiden fram til de eventuelt blir medlemmer av De europeiske fellesskap (EF).

Første del — som gjerne kalles innledningen — utgjør en slags politisk høyt-tenkning omkring den «politiske samling» som er nevnt i Haag-kommunikéets paragraf 15.

Et samlet Europa er det endelige mål. Men det blir presisert at det bare kan utvikles ved «folkenes vilje og deres regjeringers beslutninger». I praksis betyr det at intet kan skje på dette området, og intet nytt skritt kan tas henimot målet, som ikke de enkelte medlemslands folk og regjeringer er villige til. Her er intet overnasjonalt element. Og man forplikter seg ikke til å følge fastlagte etapper fram mot integrasjon, slik tilfellet var med Roma-traktaten på det økonomiske området.

Det blir framhevet at et samlet Europa må respektere menneskerettighetene og skal bestå av demokratiske stater, med parlamenter basert på frie valg. Intet diktator-regime skal kunne gjennomføre ting mot folkenes vilje i et slikt samlet Europa.

Europas rolle

Dette samlede Europas rolle blir også skissert opp. Det skal være seg bevisst sitt ansvar for å lette internasjonal avspenning og tilnærming mellom folkene. Spesiell vekt legges på avspenning og tilnærming mellom Øst- og Vest-Europa. Det skal også føle ansvar for en øket innsats i utviklingslandene, på grunn av sin høye levestandard og industrielle makt.

Det settes så opp tre premisser for de forslag som legges fram om det utenrikspolitiske samarbeid: Man vil gi form til det sterke ønske om politisk samling som alltid har vært tilstede under utbyggingen av De europeiske fellesskap. Man ønsker å komme et skritt nærmere det stadiet hvor «Europa kan tale med én stemme». Man ønsker å forberede Europa til å påta seg det ansvar i verden som tilfaller det.

Det blir også framhevet at den sterke utvikling på det økonomiske område innen fellesskapet nå pålegger statene å øke det rent politiske samarbeid. I første omgang må man skaffe seg midler til å avstemme landenes syn i internasjonal politikk.

Man kan si at denne innledningen i rapporten er en innrømmelse til maksimalistene innenfor De europeiske fellesskap, i den forstand at man her ikke *utelukker* at Europa en dag skal kunne bli samlet slik de ønsker det. Men det er nok det hele. For det er klart sagt fra at de enkelte nasjonale *regjeringer* og de enkelte *folk* i valg utgjør den avgjørende og bestemmende instans, også når det gjelder eventuelle videre trinn i dette samlingsarbeid. Det viktigste ved denne innledningen ligger kanskje i den politiske tone som slås an, og den hensikt man legger fram i arbeidet med å samle Europa: at Europa skal ta sitt ansvar overfor utenverdenen i videste forstand.

Formene for samarbeid

Annen del av rapporten behandler konkrete bestemmelser for det utenrikspolitiske samarbeid, slik det nå også er vedtatt av regjeringene.

Samarbeidets målsetting settes først opp: å sikre en bedre gjensidig forståelse for de internasjonale problemer hos medlemslandene. Det skal også styrke solidariteten mellom dem.

Metoden man vil benytte seg av er utenriksministermøter to ganger i året. Disse møtene vil bli forberedt av embetsmenn som holder sine møter fire ganger i året. De skal utgjøre den såkalte *politiske komité*. Utover dette er det ingen faste institusjoner. Møtene vil både på statsrådplan og embetsmannsplan bli holdt hos det land som til enhver tid innehar formannsstillingen i Ministerrådet i Brussel. Denne stillingen går som kjent på omgang, med seks måneders perioder. Konsultasjonene om internasjonal politikk vil altså bli holdt på de forskjellige steder i Vest-Europa, og ikke bare i Brussel.

Man skal kunne ta opp alle spørsmål, iberegnet forsvarsspørsmål hvis noe land skulle ønske det. Man vil også kunne nedsette ekspertgrupper til å gjøre spesielt grundige forberedelser for utenriksministrenes behandling av en sak. Det hele vil foregå på siden av de eksisterende fellesskap i Brussel, siden det er de enkelte regjeringer som organiserer det, utenom institusjonene der. Men Kommisjonen i Brussel skal samtidig ha anledning til å gi uttrykk for sitt syn når man behandler saker som direkte berører De europeiske fellesskap, som for eksempel økonomiske og handelspolitiske spørsmål.

En viss forbindelse er også sikret til Europa-parlamentet. Man skal ha et diskusjonsmøte hvert halvår mellom utenriksministrene og den politiske komité i Europa-parlamentet.

Noe radikalt nytt betyr ikke disse bestemmelsene for noen av medlemslandene. De har alle drevet liknende konsultasjonsvirksomhet innenfor NATO i mange år. Frankrike og Vest-Tyskland har i tillegg hatt slike samarbeidsformer innen rammen av den fransk-tyske samarbeidsavtale siden 1963. Det eneste nye kan sies å være den faste kontaktvirksomhet på embetsmannsnivå, mellom de personer som til enhver tid er saksbehandlere for de enkelte saker omkring i landenes utenriksdepartementer. Og det er åpenbart også på dette helt praktiske plan at de seks regjeringer ser den største nytte av samarbeidet. Erfaringene har uten tvil lært de seks regjeringer hvor viktig akkurat dette er som middel til å skape større harmoni mellom landene.

Tredje del av rapporten berører framtida. Man betrakter det utenrikspolitiske samarbeid som et eksperiment som man vil holde under løpende vurdering. Om to år — altså i slutten av 1972 — skal utenriksministrene legge fram en ny rapport, hvor man vil vurdere hvilke resultater samarbeidet har gitt. Den politiske komite er blitt bedt om å organisere arbeidet sitt slik at den hvert halvår kan gi utenriksministrene en rapport om utviklingen av samarbeidet og om mulighetene for å forbedre eller utvide det.

Kontakten med søkerlandene

Fjerde del av rapporten omhandler den prosedyre som skal følges for at de fire søkerlandene — Storbritannia, Irland, Norge og Danmark — skal bli holdt informert om utviklingen av dette politiske samarbeidet. Separate møter med søkerlandenes utenriksministre og embetsmenn skal holdes så nær opp til hvert utenriksministermøte som mulig. Søkerlandene vil ikke komme til å delta i den politiske komite før de er medlemmer, men denne komiteen skal oversende dem de informasjonen som til enhver tid er nødvendige for at de skal kunne følge utviklingen. I møtene med søkerlandene skal man ha *meningsutvekslinger* om de saker som er behandlet av de seks land. Men hensikten er ikke her — som mellom søkerlandene — å *konsultere* hverandre og søke mot noen *tilpassing* av synspunktene. Denne prosessen vil søkerlandene først komme med i som eventuelt fulle medlemmer av De europeiske fellesskap. Denne overgangsordningen er gjort for at søkerlandene skal ha mulighet til å bedømme fordeler og ulemper ved ordningen.

De Europeiske Fellesskap

bygger på

Traktaten om det europeiske kull- og stålfellesskap — EKSF

Traktaten om det europeiske økonomiske fellesskap (Fellesmarkedet) — EØF

Traktaten om det europeiske atomenergifellesskap — EURATOM

Medlemmer i EF:

Belgia — Tyskland — Frankrike — Italia —
Luxembourg — Nederland.

EF's ORGANER:

Ministerrådet

Bestemmende organ.

6 medlemmer, en regjeringsrepresentant fra hvert av medlemslandene.

Kommisjonen.

Initiativtakende, administrerende og utøvende organ.

Oppnevnes av regjeringene etter felles overenskomst.

9 medlemmer, 2 fra Tyskland, Frankrike og Italia.

1 fra Belgia, Luxembourg og Nederland.

Domstolen.

Kontrollerende organ.

Oppnevnes av regjeringene etter felles overenskomst.

7 medlemmer.

Europaparlamentet.

Parlamentarisk organ.

Oppnevnes av de enkelte lands parlamenter.

Tyskland, Frankrike og Italia har hver 36 representanter,

Belgia og Nederland hver 14 representanter,

Luxembourg 6 representanter.

Utenriksdepartementet har etter oppdrag fra Regjeringen utgitt en serie brosjyrer om aktuelle spørsmål i forbindelse med søknaden om norsk medlemskap i EF.

Hittil utkommet:

1. **Romatraktaten blir til**
2. **Arbeidsmarkedet og fagbevegelsen**
3. **Politisk samarbeid**
4. **Fiskeriene**

Brosjyrene fåes ved henvendelse til
Statens informasjonstjeneste,
Youngstorget 3 - Oslo-Dep.

Utgitt juni 1971

Konsulenter: Statens informasjonstjeneste
Statens trykningskontor

Lay-out: Ingolf Holme

Trykk: A/S Reistad Offset